

Asia: VN/20726/2023

Lausuntopyyntö; Arviomuistio väylämaksun pysyvästä puolittamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia: VN/20276/2023

Lausunto: Arviomuistio väylämaksun pysyvästä puolittamisesta

Taustaa

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien asiaa VN/20276/2023 Arviomuistio väylämaksun pysyvästä puolittamisesta. Sidosryhmiä pyydetään kommentoimaan muun muassa väylä-maksuun liittyviä taustatietoja, väylämaksun määräytymisperusteita, pysyvän puolituksen vaikutuksia sekä mahdollisia yksityiskohtaisia säädösmuutostarpeita.

Suomessa käyviltä kauppamerenkulun aluksilta väylämaksulain (1122/2005) nojalla perittävä väylämaksu on ollut väliaikaisesti puolitettu vuodesta 2015 alkaen. Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti lakihankkeessa ensisijaisesti luovuttaisiin väylämaksuhinnaston toistuvasta säätämisestä väliaikaisten lakien nojalla. Vuodesta 2015 alkaen käytetty väliaikainen väylämaksuhinnasto vietäisiin väylämaksulakiin hinnastoa merkittävästi muuttamatta.

Lausunto

Suomen Yrittäjät kannattaa lakihankkeen tavoitetta väylämaksuhinnaston säätämistä pysyvästi Suomen elinkeinoelämää ja kuljetuskustannuksia huomioivalle tasolle. Suomen Yrittäjät pitää myös tärkeänä, että meriliikenteen kustannukset ovat mahdollisimman johdonmukaisia ja ennustettavia.

Maantieteellisen sijainnin takia ylivoimaisesti suurin osa Suomen ulkomaankaupasta kuljetetaan meriteitse, ja meriliikenne on oleellinen osa Suomen huoltovarmuutta. Nykyisessä geopolitiisessa tilanteessa merikuljetusten toimintavarmuuden ja kilpailukyyn varmistaminen on erityisen tärkeää. Meriliikenteen osuus onkin kasvanut entisestään itään suuntautuvien maakuljetusten vähennyttyä.

Arviomuistiossa on hyvin huomioitu ympäristösääntelyn myötä tuleva lähivuosien meriliikenteen kustannusten nousu. FuelEU Maritime-asetuksen ja meriliikennettä koskevan päästökaupan lisäksi valmisteilla on energiaverodirektiivin muutos sekä IMO:n ilmastostrategia. Ympäristösääntelyssä on tärkeää tunnistaa eri toimien päällekkäiset vaikutukset sekä välttää kaksinkertaista ohjausta. Ympäristösääntelyn myötä tulevan kustannusnousun vuoksi väylämaksun alhaisempi taso on entistä tärkeämpi Suomen elinkeinoelämän näkökulmasta.

Tarkempia huomioita arviomuistiosta

- Arviomuistio ei juuri tarkastele väylämaksun puolituksen vaikutuksia liikennejärjestelmätasolla. Vaikka väylämaksu on veronluontoinen maksu, eikä siten korvamerkitty vesiväylänpitoon, on hyvä tunnistaa sen vaikutus valtion tulo- ja menoarvioon ja muuhun liikennejärjestelmän rahoitukseen. Pysyvissä muutoksissa tulee varautua tarvittaessa myös kehysmuutoksilla väylänpidon rahoituksessa.
- Valtion liikenneverkkojen käytön veloitusperiaatteet vaihtelevat. Kauppamerenkulun väylien käytöstä peritään väylämaksua ja rataverkon käytöstä ratamaksua. Ratamaksun selkeää korottamista investointien rahoittamiseksi on parhaillaan valmistelussa. Tieverkon käytöstä ei maksua tai veroa peritä. Periaatteille olisi hyvä tunnistaa jokin peruslinja ja kehittää maksukokonaisuutta tai siitä luopumista pitkäjänteisesti samaan suuntaan.
- Väylämaksu on ollut puolitetuna vuodesta 2015 saakka. Arviomuistio ei juuri kuvaa puolituksen myötä tapahtuneita vaikutuksia elinkeinoelämän kilpailukykyyn tai suhteessa puolituspäätösten aikaisiin tavoitteisiin.
- Ehdotettu väylämaksun taso on mittakaavaltaan tässä julkisen talouden tilanteessa tarkoituksenmukainen, mutta pidemmällä aikajänteellä voisi tutkia mahdollisuutta poistaa väylämaksu kokonaan, esimerkiksi ympäristösääntelyn mukanaan tuomien kustannusten nousun vuoksi.
- Väylämaksun vajaalastialennus kohdistuu usein heikon jääluokan suuren lastikapasiteetin aluksiin, jotka liikennöivät avoveden aikaan. Väylämaksun huojennusta tulisi harkita myös vastaaville, avoveden aikana liikennöiville täydemmille lasteille, kun rahtierän arvo on matala. Transitoliikenteen alennusperusteita tulisi niin ikään tarkastella.
- Käyntikertaleikkurit toimivat tällä hetkellä kalenterivuositain. Satamakäyntien laskennan alkaminen aina 12 kk eteenpäin ensimmäisestä käyntikerrasta laskettuna olisi oikeudenmukaisempi ja joustavampi periaate.

Kunnioitavasti

Suomen Yrittäjät

Sini Puntanen

Liikenne- ja kaupunkipolitiikan asiantuntija

Puntanen Sini
Suomen Yrittäjät